

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ภิกขุ — ผู้เห็นภัยในวัฏฏะ , พระภิกขุ”

คำว่า **ภิกขุ** อ่านตามภาษาบาลีว่า **พิก - ขุ** เขียนแบบภาษาไทยว่า **ภิกษุ** มีความหมายหลายอย่าง ทั้ง **ผู้ขอ(โดยธรรม)** **ผู้เห็นภัยในวัฏฏะ** **ผู้ทำลายกิเลสมีโลภะ โทสะ โมหะ ฯลฯ** ได้ เป็นต้น จึงมีความหมายที่ลึกซึ้งมาก แสดงทั้งความเป็นภิกษุโดยสภาวะจริง ๆ คือผู้ที่สามารถดับกิเลสตามลำดับขั้นจนถึงสูงสุดถึงความเป็นพระอรหันต์ (ไม่ว่าจะอยู่ในเพศใดก็ตาม) และอีกความหมายหนึ่งแสดงถึงภิกษุโดยเพศ คือผู้ที่สละอาคารบ้านเรือน สละวงศาคณาญาติ สละทรัพย์สมบัติ มุ่งสู่เพศบรรพชิต เพื่อศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาขัดเกลากิเลสของตนเอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นจะได้รับประโยชน์จากการเป็นพระภิกษุหรือไม่ก็ตามการสะสมของผู้นั้นจริง ๆ

ข้อความที่แสดงถึงความหมายของ “ภิกษุ” มีดังนี้

“บุคคลหาชื่อว่าเป็นภิกษุเพียงด้วยการขอคนอื่นไม่

บุคคลสมาทานธรรมเป็นพิหาชื่อว่าเป็นภิกษุได้ไม่

ผู้ใดในโลกนี้ ละบุญและบาปเสียแล้ว ประพฤติพรหมจรรย์ด้วยการพิจารณา

ผู้นั้นแลชื่อว่าเป็น ภิกษุ”

(พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ภิกขกสูตร)

“บพว่า ภิกขุ ความว่า ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เห็นภัยในสังสารวัฏฏ์”

(พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ)

ถ้าไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัย จะไม่สามารถรู้อะไรเลย แม้คำว่าภิกษุ ซึ่งลึกซึ้งมาก ก็ไม่รู้ว่าเป็นใคร ภิกษุ คือเป็นผู้ที่เห็นภัยในสังสารวัฏฏ์ ภัยคือการมีชีวิตอยู่ที่เต็มไปด้วยกิเลส เพราะฉะนั้นบุคคลในสมัยพุทธกาล เมื่อได้ฟังพระธรรมแล้วเห็นประโยชน์ของการขัดเกลากิเลสเพราะท่านสะสมมาที่จะเห็นโทษของอกุศล และมีปัญญารู้ว่ากุศลย่อมดีกว่าอกุศล และรู้ว่าปัญญาเท่านั้นที่จะดับอกุศลได้ เมื่อได้ฟังพระธรรมแล้ว ผู้ที่จะอุปสมบท (บวช) เป็นพระภิกษุ ย่อมเป็นผู้ที่จริงใจที่จะขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิตซึ่งสูงกว่าเพศคฤหัสถ์เพราะว่าก่อนจะบวชก็มีกิเลส คฤหัสถ์ก็มีกิเลส และคนที่บวชก็ต้องเห็นโทษกิเลสเป็นสิ่งที่ละยากในเพศคฤหัสถ์ และสะสมอภัยภัยใหญ่ที่จะสละ ละทุกอย่างที่เคยติดข้อง สละหมดไม่เหลือเลยทั้งครอบครัว วงศาคณาญาติ ทรัพย์สมบัติ ไม่ผูกพันไม่ติดข้องในสิ่งเหล่านั้น เพื่อเข้าใกล้ความสงบจากกิเลส นี่คือจุดประสงค์ของการเป็นพระภิกษุ ไม่ใช่เพื่อจุดประสงค์อื่นใดทั้งสิ้น และที่สำคัญ พระภิกษุทุกรูปในสมัยพุทธกาล ทั้งหมดและทุกยุคทุกสมัยด้วยต้องเคารพในพระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ฟังจะต้องศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจ น้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง ละเว้นในสิ่งที่ผิดที่ขัดต่อความประพฤติเป็นไปของพระภิกษุอันเป็นเพศ

ที่สูงยิ่ง ดังนั้น สิ่งใดก็ตามที่จะทำให้เกิดกุศลพอกพูนมากยิ่งขึ้น ไม่ได้เป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง สิ่งนั้นพระภิกษุ ทำไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น การรับเงินรับทอง พระภิกษุในพระธรรมวินัยนี้รับเงินและทองไม่ได้ ต้องเป็นผู้ปราศจากเงินและทองอย่างสิ้นเชิง เพราะก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุท่านเหล่านั้นต้องสละทรัพย์สินเงินทองแล้ว เงินทองไม่ควรแก่พระภิกษุโดยประการทั้งปวง ไม่มีพระพุทธรูปธำมรงค์แม้แต่คำเดียวที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสให้พระภิกษุรับเงินและทองหรือไปแสวงหาเงินและทอง ตามข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค มณิจูฬกสูตร ว่า “ทองและเงินไม่ควรแก่สมณศากยบุตร สมณศากยบุตรย่อมไม่ยินดีทองและเงิน สมณศากยบุตรห้ามแก้วและทอง ปราศจากทองและเงิน, เรามิได้กล่าวว่า สมณศากยบุตรพึงยินดีพึงแสวงหาทองและเงินโดยปริยายอะไรเลย”

นี่เป็นเพียง ๑ ตัวอย่างเท่านั้นที่พระภิกษุทำไม่ได้ เพราะถ้าทำไปแล้วเป็นอาบัติ มีโทษกับผู้นั้น เพราะกิจหน้าที่สำคัญที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาจะกระทำได้ คือ ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ขัดเกลากิเลสของตนเอง เผยแพร่พระธรรมอย่างถูกต้อง และกระทำกิจอันเหมาะสมแก่ความเป็นพระภิกษุเท่านั้น

เพราะฉะนั้นแล้ว จึงเป็นเครื่องเตือนที่ดีว่า แต่ละคนควรอบรมเจริญปัญญาในเพศใด แม้ไม่ได้สะอาดการบ้านเรือนอุปสมบทเป็นพระภิกษุก็สามารถอบรมเจริญปัญญา สะสมความดีในเพศคฤหัสถ์ได้ เพราะไม่มีข้อบังคับว่าจะต้องอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และแท้ที่จริงแล้ว การเป็นคฤหัสถ์ที่ดี ก็ยังยาก และสิ่งที่จะเกื้อกูลให้เป็นคฤหัสถ์ที่ดี ก็คือ พระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ที่จะต้องค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ไม่ประมาทในการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]